

Білоцерківський національний аграрний університет
Екологічний факультет
Кафедра загальної екології та екотрофології

	<p align="center">СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «СОЦІАЛЬНА ЕКОЛОГІЯ»</p> <p>Галузь знань – 10 Природничі науки Спеціальність – 101 Екологія Освітня програма – «Екологія»</p>
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Компонент освітньої програми:	обов'язковий
Кількість кредитів ECTS / загальна кількість годин	4 кредити / 120 годин
Семестр	5
Форма контролю	залік
Мова викладання	українська
Профайл викладача 	<p>Мазур Тетяна Григорівна Посада: доцент кафедри загальної екології та екотрофології Науковий ступінь: кандидат ветеринарних наук Робоче місце: навчальний корпус №9(вул. Героїв Чорнобиля 3а), 317 ауд. (кафедра загальної екології та екотрофології). E-mail: mazur.tetianag@gmail.com orcid.org/0000-0002-9295-7787 Зв'язок з викладачем: +380679066776(моб., Viber)</p>
Опис дисципліни	<p>«Соціальна екологія» – інтегративна наука, що вивчає взаємодію і взаємозв'язки людської спільноти з природним середовищем, розробляє наукові основи раціонального природокористування і охорони природи, проектування заходів щодо оптимізації довкілля.</p> <p>Структурно соціальна екологія складається з теоретичної і прикладної частин. В теоретичній частині розглядаються історичні, філософські, загальнонаукові аспекти розвитку соціальної екології, предмет, завдання, принципи і методи соціоекологічних досліджень. Прикладні соціологічні дослідження базуються на вивченні різноманітних аспектів взаємодії суспільства і природи під кутом зору гармонізації цієї взаємодії.</p> <p>Предметом теоретичної соціоекології є вивчення закономірностей взаємодії суспільства з навколишнім середовищем і розробка основ оптимізації і гармонізації цієї взаємодії.</p> <p>Предметом прикладної соціоекології є вивчення, моделювання, прогнозування соціоекосистем з метою їх оптимізації та управління.</p> <p>Об'єктом соціальної екології є соціоекосистеми від глобальних до локальних рівнів.</p>
Передумови для вивчення дисципліни	Нормативна навчальна дисципліна «Соціальна екологія» базується на знаннях таких дисциплін: «Загальна екологія», «Філософія», «Екологія людини», «Економіка природокористування»,

	«Техноекологія».
Мета вивчення дисципліни	Метою викладання навчальної дисципліни «Соціальна екологія» є формування у студентів наукових уявлень про закономірності функціонування соціоекологічних систем різних рівнів складності, пошук шляхів гармонізації взаємовідносин людського суспільства з навколишнім середовищем у межах локальних, регіональних та глобальної соціоекосистем, що є основою для формування наукового світогляду майбутнього викладача або науковця.
Формат дисципліни	Для денної форми навчання дисципліна викладається в очному форматі, із застосуванням мультимедійних засобів. За необхідності (індивідуальні графіки, дистанційна форма) можуть бути використані платформи Moodle, ZOOM. Формат проведення дисципліни є змішаним: поєднання як традиційних форм навчання з елементами дистанційного навчання, так і інтерактивних навчальних технологій.
Очікувані результати навчання	РН 03.1. Розуміти основні концепції, теоретичні та практичні проблеми в галузі соціальної екології, що необхідні для аналізу і прийняття рішень у сфері екології, охорони довкілля та оптимального природокористування. РН 13.1. Уміти формувати ефективні комунікаційні стратегії з метою донесення ідей щодо взаємодії суспільства та природи. РН 15.1. Уміти пояснювати соціальні, економічні та політичні наслідки впровадження екологічних проектів в умовах соціально-екологічної взаємодії. РН 24.1. Розуміти і реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності вільного демократичного суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні у взаємодії соціуму і навколишнього середовища
Структура курсу	Змістовий модуль 1. Теоретичні аспекти соціальної екології <u>Тема 1. Становлення соціальної екології і її предмет</u> 1.Зародження та становлення соціальної екології 2. Предмет соціоекології 3.Соціоекосистема як об'єкт дослідження соціоекології 4.Структура соціальної екології та її місце у системі наук <u>Тема 2. Методологічні засади соціальної екології</u> 1.Методологія вивчення соціоекосистеми 2.Біосферне вчення як методологічна основа виникнення і розвитку соціоекології 3.Основні методологічні принципи гармонізації взаємодії суспільства і природи 4.Сучасні методологічні напрямки та концепції соціальної екології Змістовий модуль 2. Людина і природне середовище: особливості взаємодії <u>Тема 4. Соціально-екологічна взаємодія та її суб'єкти</u> 1. Людина і суспільство як суб'єкти соціально-екологічної взаємодії багаторівнева ієрархічна система 2.Людство як багаторівнева ієрархічна система 3.Найважливіші характеристики людини як суб'єкта соціально екологічної взаємодії: потреби, адаптивність, механізми адаптації й адаптованість 4.Середовище людини та його

елементи як суб'єкти соціально-екологічної взаємодії

- 5.Класифікації компонентів середовища людини
- 6.Соціально-екологічна взаємодія та її основні характеристики
- 7.Вплив факторів середовища на людину
- 8.Адаптація людини до навколишнього середовища та його змін

Тема 5. Поведінка людини в природному і соціальному середовищі

1. Поведінка людини. Рівні регуляції поведінки: біохімічний, біофізичний, інформаційний, психологічний. Активність і реактивність як фундаментальні складові поведінки
- 2.Потреби як джерело активності особистості. Групи і види потреб і їхня характеристика. Характеристики екологічних потреб людини
- 3.Адаптація людини в природному і соціальному середовищі. Види адаптації
- 4.Поведінка людини в природному середовищі. Характеристика наукових теорій впливу середовища на людину.
- 5.Поведінка людини в соціальному середовищі. Організаційна поведінка. Поведінка людини в критичних і екстремальних ситуаціях

Тема 6. Елементи екологічної етики

1. Моральний аспект взаємин людини, суспільства і природи
- 2.Природа як цінність. Антропоцентризм і натуроцентризм
- 3.Ненасильство природи як форма відношення до природи і як моральний принцип
- 4.Проблеми ненасильницької взаємодії, людини, суспільства і природи

Тема 7. Елементи екологічної психології

1. Предмет екологічної психології
- 2.Суб'єктивне відношення до природи і його різновиди
- 3.Суб'єктивне сприйняття світу природи
- 4.Екологічна свідомість

Змістовий модуль 3. Прикладні аспекти взаємодії суспільства і природи

Тема 9. Технологічні аспекти соціоекології

- 1.Науково-технічний прогрес і соціоекологічна криза
- 2.Недосконалість технічних засобів і технологічних процесів – основна причина забруднення природного середовища
- 3.Методи захисту навколишнього природного середовища. Нові технологічні принципи

Тема 10. Економічні аспекти соціоекології

- 1.Види природокористування як фактор зміни і перетвореності природи. Природні ресурси і їх класифікація
- 2.Принципи раціонального природокористування та охорони навколишнього середовища
- 3.Способи регулювання природокористування

Тема 11. Медичні аспекти соціоекології

- 1.Екологія людини як наука, її об'єкт дослідження та основні завдання
- 2.Поняття про гігієнічне нормування, гранично допустимі концентрації, гранично допустимі рівні і дози
- 3.Зв'язок внутрішнього середовища людина з навколишнім середовищем, поняття про гомеостаз
- 4.Вплив абіотичних, біотичних компонентів та антропогенних чинників забруднення біосфери на стан здоров'я людей
- 5.Вплив радіоактивного забруднення на здоров'я населення
- 6.Канцерогенна дія факторів середовища на людський організм

	<p><u>Тема 12. Юридичні аспекти соціоекології</u></p> <p>1.Поняття і система екологічного права</p> <p>2.Екологічні права і обов'язки громадян</p> <p>3.Міжнародне екологічне право і співробітництво України в екологічній сфері</p>
<p>Методи навчання</p>	<p>Під час лекційного курсу застосовуються слайдові презентації у програмі Microsoft Office Power Point, роздатковий матеріал, дискусійне обговорення проблемних питань тощо.</p> <p>Практичні заняття проводяться у вигляді практикумів з виконанням різнопланових завдань, постановкою проблеми та її вирішення; графічних робіт. Для засвоєння дисципліни «Соціальна екологія» використовуються також методи стимулювання навчальної діяльності (навчальна дискусія, створення ситуації, опора на життєвий досвід студента; стимулювання обов'язку і відповідальності в навчанні); методи контролю і самоконтролю у навчанні</p>
<p>Політика</p>	<p>Політика щодо академічної доброчесності: очікується, що письмові роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента (списування, відсутність посилань на використані джерела, фабрикація, фальсифікація, обман) є підставою для її незарахування викладачем.</p> <p>Політика щодо відвідування занять: очікується, що студенти відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. Відпрацювання пропущених занять згідно графіку консультацій викладача. За об'єктивних причин навчання може відбуватись в он-лайн режимі.</p> <p>Політика щодо дедлайнів і перескладання: студенти мають дотримуватися термінів виконання усіх видів робіт.</p> <p>Політика щодо виконання завдань: позитивно оцінюється відповідальність, дисциплінованість, старанність, креативність.</p> <p>Політика оцінювання: засоби та критерії оцінювання прописані в робочій програмі дисципліни, розміщеної на платформі Е-навчання Білоцерківського НАУ (Moodle).</p>
<p>Рекомендовані джерела інформації</p>	<p style="text-align: center;">Базові</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Адаменко О.М. Соціальна екологія: підручник для студ. екол. спец. вищ. навч. закладів / О.М. Адаменко; Інститут менеджменту та економіки. Івано-Франківськ, 1999. 191 с. 2. Білявський Г.О. Основи екології: Підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Г.О.Білявський, Р.С. Фурдуй, І.Ю. Костіков. К.: Либідь, 2004. 408 с. 3. Гавриленко Б. Б. Соціальна екологія: навч. посібник для студ. інж. та екон. спец. вищих навч. закл. / Б. Б. Гавриленко. Запоріжжя : Дике Поле, 2001. 227 с. 4. Гринь С.О. Соціальна екологія: практичний курс: навч. посіб. для студ. спец. «Екологія та охорона навколишнього середовища» / С.О.Гринь, П.В. Кузнецов, Н.М.Самойленко; Нац. техн. ун-т «Харк. політехн. ін-т». Х.: Підручник НТУ «ХПІ», 2011. 119 с. 5. Назарук М.М. Соціальна екологія: взаємодія суспільства і природи: навч. посіб. / М. М. Назарук; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. Л.: ЛНУ ім. Івана Франка, 2013. 346 с. 6. Салтовський О.І. Основи соціальної екології. / О.І.Салтовський.

Навч. пос. К.: 2004. 382 с.

7. Haberl H., Fischer-Kowalski M., Fridolin K, Social Ecology: Society-Nature Relations across Time and Space. 2016. 610 p.

Допоміжні

1. Аболіна Т. Г. Прикладна етика: навчальний посібник для студ. гуманітарних вузів / Т. Г. Аболіна. Київ: ЦУЛ, 2012 392 с.

2. Білявський Г.О. Екологізація освіти – важливий напрям екологізації економіки / Г.О. Білявський, Т.В. Сасенко, О.В. Пащенко. – Екологічний вісник. 2010. № 1. С. 16–17.

3. Борецько В.Є. Екологічна етика: навч. посіб. / В.Є. Борецько, А.В.Подобайло. – Київ: Фітосоціоцентр, 2004. 116 с.

4. Бровдій В.М. Екологічні проблеми України (проблеми ноогеніки): навч. посібник / В.М. Бровдій, О.О. Гаца. К.: НПУ, 2000. 110 с

5. Галушкіна Т.П. Екологічний менеджмент та аудит: навч. посіб. / Т.П.Галушкіна, Л.М. Грановська, Р.А. Кисельова. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2013. 456 с.

6. Геревич О. Проблеми екологічної освіти та виховання молоді в контексті сталого (збалансованого) розвитку / О. Геревич. Екологічний вісник. 2015. № 4. – С. 4-6

7. Дубовий В.І. Екологічна культура: навч. посіб. / В.І. Дубовий, О.В.Дубовий. Херсон: Грін Д.С., 2016. 256 с.

8. Єрмоленко А.М. Соціальна етика та екологія. Гідність людини- шанування природи. Монографія./ А.М.Єрмоленко. К.: Лібра, 2010. 416 с.

9. Кожушко Л.Ф. Екологічний менеджмент: підручн / Л.Ф. Кожушко, П.М.Скрипчук. К.: ВЦ «Академія», 2007. 432 с.

10. Курняк Л.Д. Екологічна культура: поняття і реальність / Л.Д. Курняк. - Вища освіта України. 2006. №3. С. 32-37.

11. Екологічна психологія: навч. посібн. / А.М. Львовичкіна. К.: «Міленіум», 2003. 120 с.

12. Назарук М.М. Соціальна екологія: взаємодія суспільства і природи: навч. посіб. / М. М. Назарук. Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. Л.: ЛНУ ім. Івана Франка, 2013. 346 с.

13. Регіональна урбанізація: монографія / Г.О. Комарницька; Львів. держ. фін. акад. Львів. Кам'янець-Подільський: ЛДФА: Медобори, 2006, 2015. 175 с.